

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Dugari Leonid,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Dugari Leonid către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-124/23
PIGD 2-21016200-01-2ra-25012023)*

Admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, întrucât instanța de apel nu a examinat în mod complet și concludent temeiurile juridice invocate de reclamant în susținerea cererii de reparare a prejudiciului în baza Legii nr.1545/1998. Nulitatea ordonanței de reluare a urmăririi penale, constatată în temeiul art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, are ca efect menținerea valabilității ordonanței anterioare de scoatere de sub urmărire penală, care reprezintă un temei de reabilitare a persoanei și conferă acesteia dreptul de a solicita despăgubiri în temeiul Legii nr. 1545/1998.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru – jud. D. Sîrbu
Curtea de Apel Chișinău – jud. A. Panov, O. Cojocar, M. Anton

31 octombrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Dugari Leonid,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Diana Stănilă, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La data de 2 februarie 2021, Dugari Leonid a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, solicitând repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a arătat că, prin ordonanța procurorului din cadrul Procuraturii sectorului Centru, mun. Chișinău, Bacalîm Lilian, din 6 august 2012, a fost dispusă scoaterea sa de sub urmărire penală. Ulterior, prin ordonanța procurorului adjunct al aceleiași sector, Afanasii Oleg, din 15 aprilie 2014, ordonanța din 6 august 2012 a fost anulată, cu dispunerea reluării urmăririi penale împotriva sa.

3. La aceeași dată, 15 aprilie 2014, printr-o altă ordonanță emisă de procurorul din cadrul Procuraturii sectorului Centru, Dugari Leonid a fost pus sub învinuire pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 258 Cod penal. Ordonanța emisă de procurorul ierarhic superior, Afanasii Oleg, prin care s-a dispus anularea ordonanței din 6 august 2012 și reluarea urmăririi penale, a fost adoptată în baza art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, fără a exista o motivare corespunzătoare referitoare la aplicarea alin. (4) al aceleiași articol, menționat în act.

4. Reclamantul a subliniat că dispozițiile art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală au fost declarate neconstituționale prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015. În temeiul art. 7 alin. (6) Cod de procedură penală, hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau declararea neconstituționalității unor norme legale sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele judecătorești și pentru participanții la procesul penal. Totodată, potrivit art. 3 alin. (1) Cod de procedură penală, în desfășurarea procesului penal se aplică legea în vigoare la momentul urmăririi penale sau al judecării cauzei.

5. De asemenea, reclamantul a indicat că, prin sentința din 17 octombrie 2019, s-a dispus scoaterea sa de sub urmărire penală, pe motiv că anterior exista

o ordonanță a organului de urmărire penală prin care fusese dispusă scoaterea sa de sub urmărire penală pentru aceeași faptă.

6. Reclamantul a susținut că, prin sentință, instanța a constatat faptul că ordonanța de reluare a urmăririi penale și punerea sub învinuire contravin dispozițiilor art. 6 pct. 44), art. 22 alin. (2), art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală (în redacția aplicabilă la momentul judecării cauzei), art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 7 alin. (2) Cod penal. Conform acestor norme, hotărârea organului de urmărire penală de scoatere a persoanei de sub urmărirea penală ori de încetare a urmăririi penale, precum și hotărârea judecătorească definitivă, împiedică reluarea urmăririi penale sau punerea sub o nouă învinuire mai gravă pentru aceeași persoană, pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor în care există fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care a afectat hotărârea pronunțată. Totodată, principiul ne bis in idem consacră interdicția ca o persoană să fie supusă urmăririi penale și pedepsei penale de mai multe ori pentru una și aceeași faptă.

7. În sensul legii, fapte noi constituie date referitoare la circumstanțe necunoscute organului de urmărire penală la data emiterii ordonanței atacate și care nu puteau fi cunoscute la acel moment.

8. Reclamantul a arătat că a fost supus urmăririi penale timp de 7 ani, cauza fiind judecată de două ori în instanța de fond, cu desfășurarea a peste 30 de ședințe de judecată în total. Perioada îndelungată a procesului, precum și caracterul ilegal al unei judecăți repetate, i-au cauzat prejudicii grave atât lui personal, cât și membrilor familiei sale.

9. În consecință, reclamantul a solicitat:

- încasarea din contul Ministerului Justiției a prejudiciului moral în mărime de 100.000 lei;
- compensarea prejudiciului material reprezentat de cheltuielile de asistență juridică în cadrul cauzei penale, în cuantum de 27.000 lei;
- compensarea cheltuielilor de judecată suportate în prezenta cauză.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

10. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 8 aprilie 2022, cererea de chemare în judecată înaintată de Dugari Leonid împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

11. La 14 aprilie 2022, Dugari Leonid a declarat apel, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și adoptarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

12. Prin decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Dugari Leonid și s-a menținut hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 08 aprilie 2022.

13. În susținerea soluției pronunțate, instanța de apel a reținut că sentința de încetare emisă de instanța de judecată nu se circumscrie prevederilor art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, care consacră dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de lege, numai în ipoteza existenței unei hotărâri a organului de urmărire penală de încetare a urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

14. Prin urmare, chiar și în ipoteza în care sentința de încetare emisă de instanța de judecată ar fi asimilată unei hotărâri a organului de urmărire penală privind încetarea urmăririi penale, aceasta nu se încadrează în dispozițiile art. 275 Cod de procedură penală, referitoare la temeiurile de reabilitare a persoanei ilegal supuse urmăririi penale, aplicabile în cazul încetării urmăririi penale.

15. Instanța de apel a mai menționat că, în prezenta cauză, nu sunt întrunite temeiurile prevăzute de art. 3 și art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care ar putea conferi lui Dugari Leonid dreptul la repararea prejudiciului conform acestei legi. În consecință, s-a reținut că reclamantul nu se încadrează în sfera de aplicare a Legii nr. 1545/1998.

16. Instanța de apel a respins argumentele apelantului Dugari Leonid potrivit cărora prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 ar urma să fie aplicate prin analogie, în temeiul art. 6 din Codul civil. S-a reținut că reclamantul nu cade sub incidența Legii nr. 1545/1998, întrucât aplicabilitatea acesteia nu poate fi extinsă prin analogie. Legiuitorul a prevăzut în mod expres și limitativ cazurile în care este posibilă solicitarea reparării prejudiciului material sau moral, aceste situații fiind reglementate în mod exhaustiv prin norma legală.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

17. La 3 ianuarie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Dugari Leonid a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei și rejudecarea cauzei, cu adoptarea unei

hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral. De asemenea solicit acordarea despăgubirilor morale în sumă de 100.000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică achitate în cauza penală, în cuantum de 27.000 lei.

ARGUMENTELE RECURSULUI

18. În motivarea recursului, Dugari Leonid, în esență, a reiterat circumstanțe de fapt și de drept similare celor cuprinse în cererea de chemare în judecată și cererea de apel, suplimentar invocând că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

19. Suplimentar, recurentul critică soluția instanțelor inferioare care au respins acțiunea pe motiv că nu există o hotărâre a organului de urmărire penală de încetare pe temeuri de reabilitare, arătând că sentința de încetare trebuie asimilată unei asemenea hotărâri, iar Legea nr. 1545/1998 trebuie aplicată fie direct, fie prin analogie, în baza art. 6 Cod civil. În plus, invocă aplicabilitatea directă a Convenției Europene a Drepturilor Omului, în temeiul art. 4 din Constituție, precum și jurisprudența Plenului Curții Supreme de Justiție din 2014, care consacră obligația instanțelor naționale de a aplica direct CEDO și Protocolul nr. 7 privind interdicția dublei judecări

20. Invocă dispozițiile art. 1423 alin. (2) Cod civil, potrivit cărora instanța trebuie să țină cont de caracterul și gravitatea suferințelor morale, arătând că pe toată perioada procesului activitatea sa profesională a fost întreruptă. Totodată, menționează art. 1998 Cod civil, care consacră temeiul general al răspunderii delictuale, și art. 6 Cod civil privind analogia legii și a dreptului, pentru a fundamenta acordarea despăgubirilor chiar și în lipsa unei reglementări exprese în Legea nr. 1545/1998.

21. Argumentele din recurs se întemeiază pe: neconstituționalitatea temeiului reluării urmăririi penale, aplicarea principiului ne bis in idem, inexistența unor fapte noi, durata excesivă și impactul negativ al procedurilor, aplicabilitatea Legii nr. 1545/1998 prin analogie, aplicabilitatea directă a CEDO și a Protocolului nr. 7, precum și pe temeiurile delictuale generale din Codul civil pentru repararea prejudiciului material și moral.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

22. Art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 1 septembrie 2023):

„Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.”

23. Art. 13 alin. (5¹) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.64 din 30 martie 2023:

„Până la începerea activității Curții Supreme de Justiție în noua componență, președintele Curții formează completele de judecată. Curtea Supremă de Justiție va examina în complete de 3 judecători cererile de recurs, cererile de recurs în anulare și cererile de revizuire, care au fost inițial repartizate spre examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători din care face parte judecătorul raportor.”

24. Art. 434 alin.(1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

25. Art. 431 alin. (1)-(4) din Codul de procedură civilă:

„Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

26. Art. 432 din Codul de procedură civilă (*în vigoare până la 1 septembrie 2023*):

„Părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

27. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

28. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

29. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

30. Art.1 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

„Prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.”

31. Art. 2 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998:

„*Acțiuni ilicite* – acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).”

32. Art. 3 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998:

„În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

- a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;
- b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;
- c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;
- d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;
- e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
- f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.”

33. Art. 6 lit. b) și d) din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998:

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;
- d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din [Codul de procedură penală](#), în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.”

34. Art.1398 alin.(1) și (2) din Codul civil (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„Cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repara prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.”

35. În temeiul art. 1405 alin. (1) din Codul civil (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de

răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.”

36. Art.10 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998:

„Dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.”

37. Art. 11 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998:

„Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

- a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;
- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;
- d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;
- e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
- f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
- g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
- h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.”

38. Art. 1422 alin. (1) din Codul civil (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.”

39. Art. 1423 din Codul civil (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„Mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.”

40. Art. 284 ali. (1) și (2) pct. 2) din Codul de procedură penal (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„(1) Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

(2) Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală are loc când aceasta este bănuit sau învinuit și se constată că:

2) există vreuna din circumstanțele prevăzute la art.275 pct.1)–3), inclusiv dacă fapta constituie o contravenție;

41. Art. 285 din Codul de procedură penală (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finisare a acțiunilor procedurale, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia.

Încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art.275 pct.4)–9) din prezentul cod, precum și dacă există cel puțin una din cauzele prevăzute la art.53 din Codul penal sau dacă se constată că:

1) plîngerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plîngerii prealabile sau legea penală permite împăcarea;

2) persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală;

3) persoana a săvîrșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical.”

42. Art. 275 din Codul de procedură penală (*în vigoare la data producerii evenimentelor*):

„Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care:

1) nu există faptul infracțiunii;

2) fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;

3) fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvîrșită de o persoană juridică;

4) a intervenit termenul de prescripție sau amnistia;

5) a intervenit decesul făptuitorului;

6) lipsește plîngerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276, numai în baza plîngerii acesteia sau plîngerea prealabilă a fost retrasă;

7) în privința unei persoane există o hotărîre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri;

8) în privința unei persoane există o hotărîre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații;

9) există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală.”

43. Art. 391 alin. (1) pct. 5 din Codul de procedură penală:

„(1) Sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă:

5) există o hotărîre a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal.”

44. Art. 4 §1 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului:

„1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă, conform legii și procedurii penale ale acestui stat.”

ASPECTE DE PROCEDURĂ

45. Referitor la termenul de declarare a recursului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că decizia motivată din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată în mod electronic reprezentanților părților la proces, prin intermediul e-mailului, în data de 6 ianuarie 2023. Astfel, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă în data de 3 ianuarie 2023.

46. Prin referința depusă la 10 februarie 2023, Procuratura Generală a solicitat declararea inadmisibilității recursului depus de Dugari Leonid.

MOTIVAREA INSTANȚEI

47. Studiind materialele dosarului prin prisma dispozițiilor legale aplicabile și a circumstanțelor de fapt reținute, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat de Dugari Leonid este întemeiat. În consecință, se impune admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău și trimiterea cauzei spre rejudecare, pentru motivele ce urmează.

48. Instanțele de fond și de apel au limitat în mod nejustificat analiza la dispozițiile art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545/1998, omițând să se pronunțe și asupra incidenței art. 6 lit. d) din aceeași lege. Această omisiune constituie o aplicare incompletă și eronată a legii, întrucât situația de fapt reclamă, în mod evident, o examinare cumulativă a celor două ipoteze. Într-un litigiu privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiuni procesuale nelegale, instanța este ținută să verifice toate ipotezele legale posibile care pot justifica dreptul la despăgubire, nu să se limiteze la una singură.

49. Din actele cauzei rezultă cu claritate următoarele: prin ordonanța de începere a urmăririi penale din 16 decembrie 2011, s-a dispus începerea urmăririi penale în conformitate cu elementele infracțiunii prevăzute de art. 197 alin. (1) Cod penal, pe faptul deteriorării intenționate a apartamentului nr. 2 din str. 31

August 1989, nr. 42 prin care soților Munteanu le-au fost cauzate daune în proporții deosebit de mari (f.d. 60).

50. Prin ordonanța privind scoaterea persoanei de sub urmărire penală din 6 august 2012, în temeiul art. 284 alin. (2) pct. 2) din Cod de procedură penală s-a dispus de a scoate de sub urmărire penală pe Dugari Leonid, din motiv că probele acumulate nu sunt suficiente pentru a dovedi că în acțiunile bănuितului sunt prezente elementele componente de infracțiune prevăzute la art. 197 alin. (1) din Cod penal (f.d. 68).

51. Ulterior, la 15 aprilie 2014, procurorul ierarhic superior a dispus anularea ordonanței privind scoaterea de sub urmărire penală din 6 august 2012 a lui Dugari Leonid, cu reluarea urmăririi penale în privința acestuia pentru infracțiunea prevăzută de art. 258 Cod penal. Ordonanța de reluare s-a întemeiat exclusiv pe art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, dispoziție declarată ulterior neconstituțională prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015.

52. Prin ordonanța de punere sub învinuire din 15 aprilie 2014, s-a dispus punerea sub învinuire a lui Dugari Leonid, încriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 258 Cod penal (f.d. 5, 6). La data de 10 octombrie 2014 cauza a fost transmisă în instanța de judecată.

53. Prin sentința penală din 17 octombrie 2019, instanța a constatat că reluarea urmăririi penale și punerea sub învinuire au fost nelegale și a dispus încetarea procesului penal. Motivarea sentinței reține expres că actele contestate contravin art. 6 pct. 44), art. 22 alin. (2) și art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, în redactarea aplicabilă, precum și art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 7 alin. (2) Cod penal. Aceste dispoziții consacră principiul *ne bis in idem* și interzic urmărirea sau judecarea repetată a aceleiași persoane pentru aceeași faptă, în lipsa unor „fapte noi” ori a unui „viciu fundamental” în procedura precedentă. Instanța penală a subliniat inexistența unor asemenea elemente, ceea ce înlătură orice justificare a reluării.

54. În acest context, Completul de judecată reține că anularea ordonanței de reluare echivalează juridic cu menținerea în vigoare a ordonanței din 6 august 2012 prin care reclamantul fusese scos de sub urmărire penală. Acea ordonanță s-a bazat pe constatarea lipsei elementelor constitutive ale infracțiunii, ceea ce constituie un temei de reabilitare în sensul art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545/1998. Interpretarea instanțelor inferioare, care au negat aplicabilitatea acestei ipoteze pe motiv că soluția de încetare a fost dispusă prin sentință și nu prin ordonanță, este una excesiv formalistă și contrară finalității reparatorii a legii. Esențial nu este organul sau forma actului, ci rațiunea juridică a soluției – și anume, excluderea vinovăției și imposibilitatea continuării urmăririi.

55. Totodată, situația de fapt atrage și incidența art. 6 lit. d) din Legea nr.1545/1998. Prin sentința penală din 2019 s-au înlăturat efectele actului organului de urmărire penală și s-a restabilit situația anterioară, ceea ce este funcțional echivalent cu ipoteza prevăzută de art. 313 alin. (5) Cod de procedură penală, unde judecătorul declară nulitatea actelor organului de urmărire penală. Dacă s-ar admite că numai o „încheiere” a judecătorului de instrucție ar putea atrage repararea prejudiciului, iar nu și o hotărâre penală de încetare care desființează efectele actului ilegal, s-ar ajunge la o interpretare formalistă, contrară scopului legii speciale și principiului protecției efective a drepturilor persoanei.

56. Caracterul nelegal al reluării este consolidat de faptul că actul din 2014 s-a fundamentat pe art. 287 alin. (1) CPP – normă declarată neconstituțională – și că nu a existat o motivare reală a aplicabilității alin. (4). Hotărârea Curții Constituționale a eliminat orice aparență de legalitate a temeiului invocat. În consecință, atât ordonanța de reluare, cât și actele subsecvente sunt viciate și lipsite de efecte juridice, ceea ce întărește necesitatea aplicării cadrului reparator prevăzut de Legea nr. 1545/1998.

57. Referitor la prejudiciu, Completul de judecată constată că reclamantul a fost supus unei proceduri penale pe o durată de aproximativ șapte ani, timp în care cauza a fost judecată de două ori în primă instanță, cu desfășurarea a peste treizeci de ședințe de judecată. Acest context procesual a generat suferințe psihice evidente, o afectare a reputației și o întrerupere semnificativă a activității profesionale. Mai mult, instanța penală a constatat expres încălcarea art. 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO, ceea ce amplifică gravitatea situației. Conform art. 1423 alin. (2) Cod civil, stabilirea despăgubirilor morale trebuie să țină cont de natura și gravitatea suferințelor, circumstanțele producerii lor și statutul social al victimei. În speță, aceste criterii reclamă acordarea unei compensații proporționale și echitabile.

58. Chiar și subsidiar Legii nr. 1545/1998, cadrul civil general este aplicabil. Art. 1998 Cod civil consacră răspunderea delictuală pentru fapta ilicită, iar art. 6 Cod civil permite recurgerea la analogia legii și a dreptului atunci când există identitate de rațiune. Refuzul instanțelor inferioare de a acorda despăgubiri, pe motivul caracterului „exhaustiv” al art. 6 din Legea nr. 1545/1998, fără a analiza incidența lit. d) și fără a examina temeiurile civile generale, echivalează cu o negare a dreptului la reparație și cu o încălcare a obligației statului de a asigura efectivitatea drepturilor fundamentale garantate de Constituție și CEDO.

59. Pentru toate aceste motive, Completul de judecată constată că recursul declarat de Dugari Leonid este întemeiat și urmează a fi admis, cu casarea deciziei Curții de Apel Chișinău și trimiterea cauzei spre rejudecare.

60. La rejudecarea cauzei, instanța de apel va trebui să acorde atenție specială:

- 1) calificării juridice corecte prin raportare la art. 6 lit. b) și lit. d) din Legea nr. 1545/1998,
- 2) efectului neconstituționalității art. 287 alin. (1) CPP asupra legalității actelor subsecvente,
- 3) inexistenței unor „fapte noi” sau a unui „viciu fundamental” care să justifice reluarea,
- 4) stabilirii prejudiciului material și moral prin raportare la constatarea încălcării art. 4 Protocolul nr. 7 la CEDO, la durata excesivă a procedurilor și la criteriile art. 1423 alin. (2) Cod civil și va motiva explicit rațiunea pentru care acordă prioritate protecției efective a persoanei față de formalismul procedural.

61. În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și (2) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat Dugari Leonid.

Casează integral decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Dugari Leonid către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Trimită cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Diana Stănilă